بسم الله الرحمن الرحیم



جایگاه کتابداری و اطلاع رسانی در

نقشهٔ جامع علمی کشور

مدیریت آموزش و پژوهش، گروه پژوهش های توسعه ای فناوری اطلاعات
تهیه کننده: فروزان رضایی نیا frezaei323@yahoo.com
اردیبهشت 1390

در این نوشتار کوشش بر این بوده است تا اطلاعاتی در بارهٔ نقشهٔ جامع علمی کشور در اختیار قرار گیرد. به منظور تسهیل در تنظیم، محتوای تهیه شده در قالب پرسش و پاسخ هایی حول محور نقشهٔ جامع علمی کشور ارائه شده است.

1. نقشه جامع علمی کشور چیست و چه اهمیتی دارد؟

نقشهٔ جامع علمی کشور نقشهٔ راه کشور در مسیر علم، پژوهش و آموزش است. این مسیر با الویت‌بندی در حوزه‌های مختلف علم و فناوری و تعیین اهداف کلان و راهکارهای ملی برای دستیابی به آنها ترسیم شده است. بنابر تعریفی برگرفته از متن نقشه جامع علمی کشور، این سند «مجموعه‌ای است جامع و هماهنگ و پویا و آینده‌نگر، شامل مبانی، اهداف، سیاست‌ها و راهبردها، ساختارها و الزامات تحول راهبردی علم و فناوری مبتنی بر ارزش‌های اسلامی برای دستیابی به اهداف چشم انداز بیست سالهٔ کشور. در این سند تلاش شده بر مبانی ارزشی وبومی کشور ، تجربیات گذشته و نظریه‌ها و نمونه‌های عملی و تجارب عملی تکیه شود» (*نقشه جامع علمی* کشور، ص د). اهمیت سند در این است که«به منظور تحقق الویت‌ها [ی علمی، پژوهشی و آموزشی]، نوع پشتیبانی از آنها بسته به وضع موجود علوم و فناوری‌های مرتبط و نوع توسعهٔ کمی و تحول و ارتقای کیفی مورد نظر در طیف وسیعی از پشتیبانی‌های فکری، مالی، قانونی، منابع اانسانی و مدیریتی متغیر خواهد بود» (ص 15).

2. چه نهادها، سازمان‌ها یا دستگاه‌ها و اشخاصی – مرتبط با کتابداری و اطلاع رسانی و غیر آن- در تهیهٔ نقشهٔ جامع علمی کشور همکاری داشته‌اند؟

این نقشه حاصل برنامه‌ریزی و فعالیت گروه‌های متعدد کارشناسی در وزارت علوم، تحقیقات و فناوری؛ معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی؛ انجام پژوهش‌های گوناگون با بهره گرفتن از پژوهش‌های موجود و مشارکت جمع زیادی از صاحب‌نظران و اندیشمندان عرصهٔ علم و فناوری کشور اعم از دست‌اندرکاران سیاستگذاری و مدیریت کلان نظام علمی کشور، مدیران، استادان و پژوهشگران دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌ها، قطب‌ها و انجمن‌های علمی، کارشناسان آموزش و پرورش، صاحبنظران حوزهٔ علمیه قم و مدیران و مسؤولان علم و فناوری از دستگاه‌ها و بخش‌های اجرایی کشور است (نقشه جامع علمی کشور،ص

د). همچنین از استادان و پژوهشگران کتابدار که آیا در تهیه نقشه جامع علمی کشور همکاری داشته‌اند یا نه مشخص نیست چون در اسناد پشتیبان آن مشخصات افراد یا نهادهای مرتبط با کتابداری و اطلاع رسانی، دست کم به صورت متمایز قید نشده است (اسناد پشتیبان نقشهٔ جامع علمی کشور قابل بازیابی در http://iranculture.org).

3. چه مدت زمان برای تهیهٔ نقشه جامع علمی کشور صرف شده است؟

طبق اعلام جراید نقشه جامع علمی کشور پس از 4 سال کار تخصصی بیش از 2 هزار نفر از استادان کارشناسان و مدیران نهادهای مختلف تهیه و تصویب شده است. و در روز سه شنبه 17 اسفند ماه با حضور دکتر محمود احمدی نژاد رئیس‌جمهور و رئیس شورای عالی انقلاب فرهنگی، اعضای شورای‌عالی انقلاب فرهنگی و نمایندگان مجلس شورای اسلامی در سالن همایش‌های بین‌المللی صدا و سیما رونمایی شد(http://www.khorasannews.com/news.aspx).

?

4. جایگاه قانونی نقشه از حیث ابلاغ و لزوم اجرا چیست؟

نقشه جامع علمی کشور توسط شورای عالی انقلاب فرهنگی به تصویب نهایی رسیده و توسط رئیس جمهور به کلیه دستگاه‌ها اجرایی و نهادها ابلاغ شده و لازم است کلیه دستگاه‌های اجرایی و نهادها نهایت تلاش خود برای اجرای کامل برنامه‌ها و انجام اقدامات لازم را به‌کارگیرند.(نقشه جامع علمی کشور،ص ه). کلیه مصوبات و سیاست‌های قبلی، مغایر، لغو و بلااثر حواهد بود.

ستاد راهبری اجرای نقشهٔ جامع علمی کشور نیز موظف است پس از تصویب و ابلاغ نقشه در فواصل زمانی خاص به تکمیل و به روزرسانی اولویت‌های علم و فناوری کشور، ارائهٔ اسناد ملی مربوطه و تعیین نوع پشتیبانی در هرزمینه اقدام کند(نقشه جامع علمی کشور، ص 59).

5.. نقشهٔ جامع علمی کشور با استفاده از چه روش‌های علمی و پژوهشی تهیه شده است؟

رویکرد اصلی در تهیهٔ نقشهٔ جامع آینده پژوهی و آینده نگاری[1] است که کل‌نگری و آینده نگری از ویژگی‌های بارز آن است. همچنین می توان آن را از روش‌های مختلطی دانست که از روش‌های مختلف میدانی، ارزیابانه، کتابخانه‌ای-سندی، پیمایشی و غیره استفاده و از ابزارها و شیوه‌های مختلفی برای گردآوری داده‌ها با هدف ترسیم وضع موجود و اعلام وضعیت مطلوب بهره می‌گیرد. در تهیه نقشه جامع علمی کشور ابتدا نقشه‌های جامع علمی در رشته‌های علمی مربوط به حوزه های فناوری، بهداشت و سلامت و علوم پایه، علوم انسانی، معارف اسلامی و هنر تهیه و بر پایهٔ داده های آنها و با توجه به سند چشم انداز بیست ساله نقشه جامع علمی کشور تدوین شده است.

6.محتوای سند نقشهٔ جامع علمی کشور را چه مطالبی تشکیل می دهد؟

محتوای نقشه جامع علمی کشور در 5 فصل تنظیم وارائه شده است.

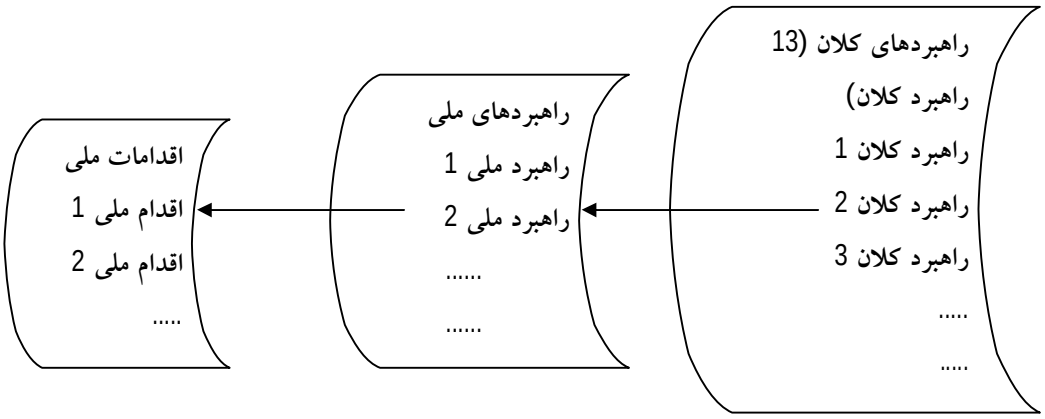
- **در فصل اول**، ارزش‌های بنیادین نقشه جامع علمی کشور، که «به مثابه روح حاکم بر حرکت علمی کشور» (ص1) دانسته شده، در 10 محور کلی بیان شده است. در بخش دیگر این فصل ویژگی‌های اصلی الگوی نظام علم و فناوری و نوآوری، شامل ترکیب عرضه محوری و تقاضا محوری، اجتماع دو رویکرد برون مداری و درون مداری و تلفیق آموزش با تربیت و مهارت با پژوهش، ترسیم شده است.
- **فصل دوم**، به وضع مطلوب علم و فناوری، مبتنی بر وضع موجود و تحلیل نقاط قوت و ضعف و فرصت‌ها و تهدیدها اختصاص یافته است. ابتدا چشم انداز علم و فناوری جمهوری اسلامی در افق 1404 هجری شمسی در 3 محور ترسیم و پس از آن اهداف کلان و اهداف بخشی نظام علم و فناوری کشور در دو بخش جداگانه ذکر شده اند. کمیت‌های مطلوب اهم شاخص‌های کلان علم و فناوری در قالب جداول بخش پایانی این فصل را تشکیل می دهد.
- **در فصل 3**، ابتدا اهداف الویت بندی و رویکردهای پشتیبانی از الویت‌های علم وفناوری، و در بخش بعدی این الویت‌ها ذکر شده‌اند. الویت‌ها در سه سطح الف و ب و ج ،و در حوزه‌های :1. فناوری، 2. علوم پایه و کاربردی، 3. علوم انسانی و معارف اسلامی، 4. سلامت، و 5. هنر تنظیم شده اند. علوم مورد نیاز هر دسته از فناوری‌ها در همان سطح از الویت‌ها قرار می‌گیرند.

- **فصل چهارم**، به راهبردها و اقدامات ملی برای توسعهٔ علم و فناوری در کشور اختصاص یافته است. ابتدا 13 راهبرد کلان، و سپس ذیل هر راهبرد کلان راهبردهای ملی و مجموعه اقدامات ملی پیش بینی شده برای تحقق راهبردها ذکر شده اند. این فصل محتوای اصلی سند را تشکیل می دهد.
- **فصل پنجم**، نیز با عنوان «چارچوب نهادی علم و فناوری و نوآوری»، حاوی پاره‌ای نکات در بارهٔ نحوهٔ اجرا، نظارت و ارزیابی و روزآمدسازی نقشهٔ جامع علمی کشور است.

7. مفاهیم مرتبط با کتابداری و اطلاع رسانی، به عنوان یک رشتهٔ دانشگاهی، یک حرفه، و یا مجموعه ای از پارادایم‌های[۲] یک علم، چه جایگاهی در نقشهٔ جامع علمی کشور دارد؟

سخن از پارادایم‌های کتابداری و اطلاع رسانی به عنوان یک حوزهٔ علم، نیازمند تحلیل‌های روشمندی است که دست کم در کشور ما هنوز تلاش منسجم و شاخصی در مورد آن صورت نگرفته است.

پیش از ارائهٔ نتایج این بررسی کوتاه باید یادآور شویم که مفصل‌ترین بخش نقشه، 13 راهبرد کلان، و سپس ذیل هر راهبرد کلان، راهبردهای ملی و مجموعه اقدامات ملی پیش بینی شده برای تحقق راهبردهای ملی، مندرج در فصل 4 است. نمودار زیر نحوهٔ تنظیم و ارتباط راهبردهای کلان، راهبردهای ملی و مجموعه اقدامات ملی پیش بینی شده برای تحقق راهبردهای ملی را روشن می‌نماید:



در پاسخ به این سؤال، با روش تحلیل محتوا واحدها (قطعاتی) از متن سند نقشه جامع علمی کشور که مرتبط با اصول، آموزه‌ها و وظایف حرفه‌ای در کتابداری و اطلاع رسانی تشخیص داده شد، استخراج شدند(پیوست 1) و در مقوله بندی‌هایی در حوزهٔ کتابداری و اطلاع‌رسانی جای گرفتند. در انتخاب کلیدواژه‌های هر مقوله- هر چند به اصفا و سرعنوان‌های موضوعی فارسی مراجعه شد- نهایتاً از زبان طبیعی استفاده گردید. آن بخش از مباحث مربوط به آموزش و پژوهش که در حیطهٔ همهٔ علوم قرار دارند و با موضوع این بررسی ارتباط مستقیم نداشتند- و خود بررسی جداگانه‌ای می طلبیدند – لحاظ نشده‌اند.کلیدواژه‌های مرتبط در رشته و حرفهٔ کتابداری و اطلاع رسانی داخل کروشه ذیل هر واحد ذکر شده اند. 22 مقولهٔ موضوعی در قالب کلیدواژه‌هایی استخراج و در سراسر متن شمارش شدند که در جدول 1 کلیدواژه‌ها و بسامد هر یک در فصول سند نشان داده شده‌اند. بیشترین مقوله اطلاع‌رسانی با 14 مورد از کل و پس از آن مدیریت دانش با 11 و ارتباطات علمی با 7 مورد دارای بیشترین بسامد هستند. فصل چهارم نقشه (راهبردها و اقدامات ملی برای توسعهٔ علم و فناوری در کشور) در بر دارندهٔ عمدهٔ مقوله‌هاست. در فصل اول، ارزش‌های بنیادین نقشه جامع علمی کشور، تنها مقولهٔ دستیابی به اطلاعات با بسامد 1 و در فصل دوم با عنوان وضع مطلوب علم و فناوری مقولهٔ اطلاع‌رسانی با بسامد 1 مشاهده می‌شود.

جدول 1. توزیع کلیدواژه های مربوط به کتابداری و اطلاع رسانی در فصول نقشه جامع علمی کشور

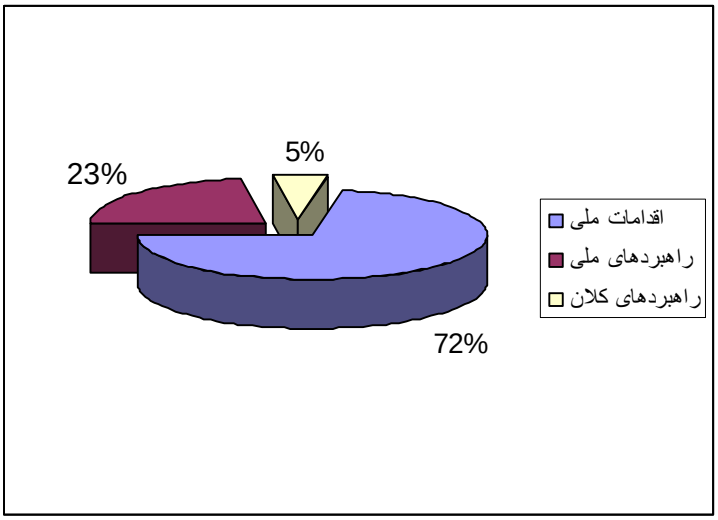
ردیف	کلیدواژه ها	فصل ۱	فصل 2	فصل 3	فصل 4	کل
1	ارتباطات علمی	1	-	1	7	9
2	استاندارد سازی	-	-	-	3	3
3	استفاده و خدمات	-	-	-	3	3
4	اطلاع رسانی	-	1	2	11	14
5	انتشارات علمی	-	-	-	1	1
6	بومی سازی استانداردها	-	-	-	1	1
7	بومی سازی در کتابداری و اطلاع رسانی	-	-	-	1	1
8	پایگاه استنادی جهان اسلام	-	-	-	1	1
9	پایگاههای اطلاعاتی	-	-	-	2	2
10	پژوهشهای میان رشته ای	-	-	-	2	2
11	تولید علم	-	-	-	4	4
12	جستجوی اطلاعات	-	-	-	2	2
13	دستیابی به اطلاعات	1	-	1	2	4
14	سازماندهی	-	-	-	1	1
15	فراهم آوری	-	-	-	2	2
16	فلسفه کتابداری و اطلاع رسانی	-	-	-	1	1
17	فناوری اطلاعات و ارتباطات در اطلاع رسانی	-	-	-	1	1
18	مدیریت	-	-	-	2	2
19	مدیریت دانش	-	-	2	9	11
20	مراکز اطلاع رسانی	-	-	-	2	2
21	نیازسنجی در توسعه کتابداری واطلاع رسانی	-	-	-	2	2
22	یادگیری مادام العمر	-	-	-	1	1
جمع		2	1	6	61	70

در جدول 2 توزیع مقوله‌ها در فصل چهارم ، ذیل راهبردهای کلان، راهبردهای ملی و اقدامات ملی و بسامد هر یک نشان داده شده اند.

جدول 2 .توزیع مقوله ها در فصل چهارم ، ذیل راهبردهای کلان، راهبردهای ملی و اقدامات ملی

زیر فصل	راهبردهای کلان	راهبردهای ملی	اقدامات ملی	جمع
بسامد کلیدواژه ها	3	14	44	61
درصد	5	23	72	100

نمودار 1 این توزیع را بهتر نشان می دهد.



نمودار 1. توزیع کلیدواژه ها در فصل چهارم ، ذیل راهبردهای کلان، راهبردهای ملی و اقدامات ملی

8. سازمان اسناد و کتابخانه ملی چگونه می تواند در اجرا، بازنگری و روزآمدسازی نقشه جامع علمی کشور نقش مفیدی ایفا کند؟

در فصل پنجم، بند ج سند (ص 58) چنین آمده است:

«وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، معاونت علمی وفناوری رییس جمهوری و بنیاد ملی نخبگان، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، وزارت آموزش و پرورش، فرهنگستان‌های کشور، جهاد دانشگاهی، مرکز همکاری‌های فناوری و نوآوری ریاست جمهوری، سایر وزارتخانه‌ها و نهادها و مؤسسات علمی وفناوری، صداو و سیما، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و سایر نهادها و دستگاه‌های تبلیغی و فرهنگی کشور در فرایند اجرایی نمودن و فرهنگ سازی نقشه در چارچوب سیاستهای مصوب شورای‌عالی انقلاب فرهنگی با ستاد راهبری اجرای نقشهٔ جامع علمی کشور همکاری می نمایند».

سازمان اسناد و کتابخانه ملی نیز که با توجه به قانون اساسنامهٔ آن سازمانی علمی و پژوهشی و خدماتی است، گرچه در تدوین سند نقشی نداشته است، می تواند در اجرای بند فوق و بندهای ذیل سرفصل نظام اجرا، نظارت، ارزیابی و به روز رسانی نقشهٔ جامع علمی کشور مندرج در صفحهٔ 60 متن سند در:

* تکمیل و به روز رسانی شاخص‌های علم و فناوری [در حوزهٔ وظایف حرفه‌ای و علمی مرتبط با کتابداری و اطلاع رسانی] مورد نیاز و کمیت‌های مطلوب مربوطه؛

* تهیهٔ گزارش وضع موجود علم و فناوری کشور بر اساس شاخص‌های نقشهٔ جامع علمی کشور؛

*ارائهٔ طرح‌ها و برنامه‌های خاص سازمان در جهت اجرای نقشه جامع علمی ستاد راهبری را یاری رساند.

پیشنهادهای گروه پژوهش‌های توسعه‌ای فناوری اطلاعات عبارت است از:

1. تشکیل کارگروهی در سازمان جهت بررسی نحوهٔ اجرای سند، تهیه و تنظیم شاخص‌های مورد نظر در حیطهٔ اطلاع رسانی عمومی و تخصصی، و کتابداری و اطلاع‌رسانی به عنوان یک رشتهٔ علمی وحوزهٔ پژوهشی؛
2. تهیهٔ اسناد تحول راهبردی علم و فناوری در حوزهٔ کتابداری و اطلاع رسانی و آرشیوداری و نقش سازمان در آن با حضور نمایندگانی از همهٔ بخش‌های تخصصی سازمان؛
3. بررسی راه های تعامل فعال سازمان اسناد و کتابخانه ملی ج ا ا ، گروه های آموزشی رشته کتابداری و اطلاع رسانی در دانشگاه ها، و انجمن های علمی این حوزه با شورای عالی اطلاع

رسانی به عنوان شورای اقماری وابسته به شورای عالی انقلاب فرهنگی و متولی سیاستگذاری در نظام اطلاع رسانی کشور.

---

۱. **آینده پژوهی**، مشتمل بر مجموعه تلاش‌هایی است که بااستفاده از تجزیه و تحلیل منابع، الگوها و عوامل تغییر و یا ثبات، به تجسم اینده‌های بالقوه و برنامه‌ریزی برای آنها می‌پردازد. آینده پژوهی منعکس می‌کند که چگونه از دل تغییرات (یا تغییر نکردن) *«امروز»*، واقعیت *«فردا»* تولد می‌یابد. سرعت تغییرات آنچنان سرسام‌آور است که دیگر نمی‌توان با روش‌های سنتی با آنها کنار آمد.،با پیش‌بینی عوامل موثر در تغییرات آینده به صورتی دوگانه، هم مهار تغییرات را در دست گیرد و هم جامعه را برای این تغییرات آماده کند.آینده پژوهی فراتر از پیش‌بینی است و ادعای پیش‌گویی هم ندارد. آینده‌پژوهی هنر شکل دادن به آینده‌است، به آن شکل که آینده را می‌خواهیم. تفکر درباره آینده برای کارها و اقدامات کنونی انسان امری ضروری است. واکنش بدون تفکر به آینده امکان‌پذیر است، اما کنش امکان‌پذیر نیست، چرا که عمل نیاز به پیش‌بینی دارد. بدین ترتیب، تصویرهای آینده (آرمان‌ها، اهداف، مقاصد، امیدها، نگرانی‌ها و آرزوها) پیشران‌های اقدامات فعلی ما هستند. بنابراین آینده امری است که مردم می‌توانند آن را با اقدامات هدفمند خود طراحی کرده و شکل دهند. مردم برای آنکه عاقلانه عمل کنند، بایستی نسبت به پیامدهای اقدامات خود و دیگران آگاهی و شناخت کافی داشته باشند. برخی روش‌های مورد استفاده در آینده پژوهی عبارتند از:

- دیده بانی آینده
- دلفی
- تجزیه و تحلیل روندها
- تجزیه و تحلیل پیشران‌ها
- سناریو پردازی
- چشم انداز سازی
- نقشه راه
- پس نگری
- مدل‌سازی
- شبیه سازی
- ترکیبی از روش‌های فوق (*دانشنامهٔ ویکی پدیا*).

۲. **الگـــوواره** یـــا **پـــارادایم**، سرمـــشق و الگـــوی مـــسلط و چـــارچوب فکـــری و فرهنگـــی اســـت کـــه مجموعـــه‌ای از الگوهـــا و نظریـــه‌هـــا بـــرای یـــک گـــروه یـــا یـــک جامعـــه شـــکل داده‌انـــد. هـــر گـــروه یـــا جامعـــه، «واقعیـــات»

پیرامون خود را در چارچوب الگوواره‌ای که به آن عادت کرده تحلیل و توصیف می‌کند. الگوواره‌هایی که از زمان‌های قدیم موجود بوده‌اند از طریق آموزش محیط به افراد، برای فرد به صورت چارچوب‌هایی «بدیهی» در می‌آیند. واژهٔ پارادایم (Paradigm) نخست در سده پانزدهم و به معنی «الگو و مدل» مورد استفاده قرار گرفت. از سال 1960 کلمه پارادایم به الگوی تفکر در هر رشته علمی یا دیگر متون شناخت‌شناختی گفته می‌شود *لغت‌نامه مریام-وبستر* این واژه را چنین تعریف می‌کند: «یک چارچوب فلسفی و نظری از یک رشته یا مکتب علمی در کنار نظریه‌ها، قوانین، کلیات و تجربیات به دست آمده که قاعده‌مند شده‌اند». به طور کلی چارچوب نظری و فلسفی از هر نوع. بر اساس ایده کوهن، پارادایم آن چیزی است که اعضای یک جامعه علمی با هم و هر کدام به تنهایی در آن سهیم هستند. مجموعه‌ای از مفروضات، مفاهیم، ارزش‌ها و تجربیات که روشی را برای مشاهده واقعیت جامعه‌ای که در آن سهیم هستند (به ویژه در رشته‌های روشنفکرانه) ارائه می‌کند. بر اساس ایده کوهن، پارادایم اصطلاح فراگیری است که همه پذیرفته‌های کارگزاران یک رشته علمی را دربر می‌گیرد و چارچوبی را فراهم می‌سازد که دانشمندان برای حل مسائل علمی در آن محدوده استدلال کنند. کوهن معتقد است پارادایم یک علم تا مدت‌های مدید تغییر نمی‌کند و دانشمندان در چارچوب مفهومی آن سرگرم کار خویش هستند. اما دیر یا زود بحرانی پیش می‌آید که پارادایم را درهم می‌شکند و دگرش علمی به وجود می‌آید که پس از مدتی پارادایم جدیدی به وجود می‌آورد و دوره‌ای جدید از علم آغاز می‌شود. کوهن تئوری جاری را پارادایم نمی‌نامد، بلکه جهان‌بینی موجود را که آن نظریه در قالب آن شکل گرفته و همه کاربردهایی که از آن حاصل شده‌است را پارادایم می‌نامد (نقل از ***دانشنامهٔ ویکیپدیا***).

پیوست1

با توجه به ساختار این نوشته، ترجیح داده شد محتوای تفصیلی پاسخ به این سوال در پاورقی آورده شود. قطعات، واژگان و عبارات مرتبط و مورد نظر با رنگی متفاوت نشان داده شده اند. نظر به ساختار سند - به ویژه نحوهٔ تدوین راهبردهای کلان، راهبردهای ملی و اقدامات ملی- و به منظور ارائهٔ تصویر واضح تری از مکان قرارگرفتن قطعات، گاه ذکر بخش‌های بالا دستی که نشان دهندهٔ بافتار محل قرار گرفتن قطعه است، اجتناب ناپذیر بود.

فصل اول: ارزش‌های بنیادین نقشه جامع علمی

1. مبانی وارزشهای بنیادین نقشه جامع علمی کشور

1. عدالت محوری، پرورش استعدادها و دستیابی همگان به خصوص مستضعفان در حوزهٔ علم و فناوری، و تقویت خلاقیت، نوآوری وخطرپذیری در علم

[دستیابی به اطلاعات]

فصل دوم: وضع مطلوب علم و فناوری

2. 2. اهداف کلان نظام علم و فناوری کشور

4. دستیابی به توسعهٔ علوم و فناوری‌های نوین و نافع، متناسب با الویت‌ها و نیازها و مزیت‌های نسبی کشور، و انتشار و به‌کارگیری آنها در نهادهای مختلف آموزشی و صنعتی و خدماتی

[اطلاع رسانی]

فصل سوم: الویت‌های علم و فناوری کشور

3. 1. اهداف الویت‌بندی و رویکرد پشتیبانی از الویت‌ها

1. دستیابی آحاد جامعه به سطح مناسب دانش عمومی و از بین رفتن بی‌سوادی

[دستیابی به اطلاعات]

[اطلاع رسانی]

2. 2. **الویت‌های علم و فناوری کشور**

الویتهای الف

- در فناوری: فناوری اطلاعات...فناوری‌های نرم وفرهنگی

- در علوم پایه و کاربردی: نرم افزارهای صنایع فرهنگی

- در علوم انسانی و معارف اسلامی: سیاستگذاری و مدیریت علم، فناوری وفرهنگ

[مدیریت دانش]

الویتهای ب

در علوم پایه و کاربردی ....اطلاع رسانی به جامعه در مورد اهمیت علوم زمین شامل زمین شناسی، ژتوفیزیک... محاسبات کوانتومی و اطلاعات کوانتومی در سلامت : مدیریت اطلاعات و دانش سلامت

[مدیریت دانش]

[اطلاع رسانی]

فصل چهارم: راهبردها و اقدامات ملی برای توسعهٔ علم و فناوری

4. 1. راهبردهای کلان توسعهٔ علم و فناوری در کشور

4. 2. راهبردها و اقدامات ملی متناسب با راهبردهای کلان توسعهٔ علم و فناوری در کشور

- راهبرد کلان 1 : اصلاح ساختارها و نهادهای علم و فناوری انسجام بخشیدن به آنها و هماهنگ‌سازی نظام تعلیم و تربیت، در مراحل سیاستگذاری و برنامه‌ریزی کلان

[مدیریت]

- راهبردهای ملی (1): سیاستگذاری و ارتقای هماهنگی و هم افزایی در بخشهای مختلف کشور برای اجرایی کردن نقشه جامع علم و فناوری؛

ü اقدامات ملی:

Ÿ ایجاد هماهنگی و انسجام بین نهادهای ذیربط در علم و فناوری و تکمیل نهادهای مرتبط با چرخهٔ علم و فناوری(1)

[مدیریت]

[مراکز اطلاع رسانی]

[ارتباطات علمی]

- راهبرد ملی (6): اصلاح فرایندها و ساختارهای نظارت و ارزیابی علم، فناوری و نوآوری ملی و تعیین استانداردهای بومی در حوزه علم و فناوری در چارچوب نیازهای اقتصادی و اجتماعی کشور

[استاندارد سازی]

ü اقدامات ملی :

Ÿ ساماندهی نظام استاندارد علم و فناوری با حفظ وظایف برنامه ریزی و نظارت برای دولت و ارائه خدمات آزمایشگاهی با مشارکت بخش غیر دولتی و بومی کردن استانداردهای جدید با مشارکت نهادهای علمی و مدنی دانش بنیان (6)

[استاندارد سازی]

[بومی سازی استاندارد ها]

- راهبرد کلان 2: توجه به علم و تبدیل آن به یکی از گفتمان‌های اصلی جامعه و ایجاد فضای مساعد برای شکوفایی و تولید علم و فناوری بر مبنای آموزه های اسلامی از طریق توسعه و تعمیق وبه کارگیری مولفه‌های فرهنگی ، اجتماعی و سیاسی (ص26).

- راهبردهای ملی (2): توسعهٔ فرهنگ مطالعه و تتبع وتحقیق؛ تقویت روحیه پرسشگری و حقیقت جویی و یادگیری مادام العمردر سطح عموم و استفاده از یافته‌های تحقیقاتی و علمی در زندگی روزمره به صورت عاملی برای توسعه اجتماعی و بهبود زندگی (ص26-27).

[استفاده و خدمات]

[یادگیری مادام العمر]

[اطلاع جویی]

- **اقدامات ملی :**

Ÿ افزایش دسترسی به منابع علمی از طریق گسترش کتابخانه‌های عمومی و مجازی در مناطق مختلف و حمایت از تولید و انتشار این منابع همسو با نظام علم و فناوری و نوآوری کشور (ص27).

[دستیابی به اطلاعات]

[مراکز اطلاع رسانی]

[اطلاع رسانی]

- راهبرد کلان 3: جهت دادن چرخهٔ علم و فناوری و نوآوری به ایفای نقش مؤثرتر در اقتصاد (ص28).

[اطلاع رسانی]

- راهبرد ملی (2): افزایش نقش علم و فناوری در توانمند سازی و ارتقای بهره‌وری در بخش‌های صنعتی و تولیدی و خدماتی تخصصی و عمومی(ص29).

- **اقدامات ملی:**

Ÿ الزام دستگاه‌ها و سازمان‌های اجرایی برای شناسایی و ساماندهی و بهره‌گیری مناسب از دستاوردهای علمی و فناوری کشور(ص29).

[فراهم آوری]

[سازماندهی]

[استفاده و خدمات]

- راهبرد ملی (3): تسهیل و کارامد ساز فرایند عرضه و تقاضا و انتقال وانتشار علم و فناوری و توسعهٔ زیرساخت‌های رقابت پذیری در تولیدات فناوری و خدمات و محصولات مربوطه(ص29).

[اطلاع رسانی]

ü **اقدامات ملی:**

Ÿ اختصاص بخشی از اعتبارات طرح‌های توسعه‌ای بزرگ کشور به انتقال و آموزش فناوری و الزام مدیریت این طرح‌ها به تدوین پیوست فناوری مستندسازی فناوری‌های انتقالی با محوریت واحدهای تحقیق و توسعه و ایجاد بانک اطلاعات این فناوری‌ها (ص30)

[فراهم آوری]

[پایگاههای اطلاعاتی]

[اطلاع رسانی]

- راهبرد کلان 4: نهادینه کردن مدیریت دانش و ابتنای مدیریت جامعه بر اخلاق و دانش بر اساس الگوهای ایرانی- اسلامی در نهادهای علمی، اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و دفاعی- امنیتی

[مدیریت دانش]

- راهبرد ملی(1): پیاده سازی فرایند مدیریت دانش و اطلاعات در نهادها و دستگاه‌های مختلف (ص31).

[مدیریت دانش]

- اقدامات ملی:

Ÿ استقرار نظام مدیریت دانش و تقویت سازو کارهای تبدیل دانش ضمنی به دانش صریح و انتشار و استفاده از آنها به ویژه با تقویت زیرساخت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات (ص31)

[مدیریت دانش]

[فناوری اطلاعات و ارتباطات در اطلاع رسانی]

[استفاده و خدمات]

[اطلاع رسانی]

راهبرد ملی (2): ارتباط مستمر و هم افزا در بین سه جریان تولید و انتشار و کاربرد و توسعه دانش و تقویت فرایند تبدیل ایده به محصول (31).

[مدیریت دانش]

[اطلاع رسانی]

[تولید علم]

- اقدامات ملی:

Ÿ حمایت از ایجاد و توسعهٔ شبکه‌های تحقیقاتی و فناوری به منظور افزایش تعاملات و تسهیل انتقال وانتشار دانش (ص31).

[مدیریت دانش]

[ارتباطات علمی]

[اطلاع رسانی]

Ÿ تقویت و انسجام بخشی به نظام اطلاعات علمی و فناوری کشور با مأموریت استانداردسازی و اصلاح فرایندهای تولید، ثبت، داوری و سنجش و ایجاد بانک‌های اطلاعاتی یکپارچه برای رساله‌ها، پایان‌نامه‌ها، طرح‌های پژوهشی و فناوری، مقالات، مجلات، کتب علمی و اختراعات و اکتشافات پژوهشگران (ص32).

[مدیریت دانش]

[پایگاه‌های اطلاعاتی]

[استانداردسازی]

Ÿ رتبه بندی و ساماندهی انتشارات علمی وتقویت پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC) (32).

[مدیریت دانش]

[انتشارات علمی]

[پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC)]

- راهبرد کلان 6: نوسازی نظام تعلیم و تربیت اعم از آموزش و پژوهش و آموزش عالی به منظور انطباق با مبانی تعلیم وتربیت اسلامی و تحقق اهداف کلان نقشه

- راهبرد ملی(5): پیاده سازی فرایند مدیریت دانش و اطلاعات در نهادها و دستگاه‌های مختلف (ص35).

[مدیریت دانش]

- راهبرد کلان 7: جهت‌دهی آموزش، پژوهش، فناوری و نوآوری به سمت حل مشکلات و رفع نیازهای واقعی واقتضائات کشور با توجه به آمایش سرزمین و نوآوری در مرزهای دانش برای تحقق مرجعیت علمی (ص41).

- راهبرد ملی(2): سیاستگذاری و برنامه‌ریزی مستمر و پویا در حوزهٔ علم و فناوری بر پایه تأمین نیازهای جامعه و تحولات جهانی و دستیابی به مرجعیت علمی کشور(ص41).

ü اقدامات ملی:

Ÿ بازتعریف جایگاه و رسالت فرهنگستان‌ها و مؤسسات آموزشی و پژوهشی در تحلیل جریان علمی کشور و ارائه پیشنهادات در توسعه مرزهای دانش و نظریه پردازی(42).

[مدیریت دانش]

[تولید علم]

[اطلاع رسانی]

- راهبرد کلان 8: تربیت و توانمند سازی سرمایه انسانی با تاکید بر پرورش انسان‌های متقی و کارآفرین و خودباور وخلاق و توانا در تولید علم وفناوری و نوآوری متناسب با ارزش‌های اسلامی و نیازهای جامعه (43).

- راهبرد ملی(5): ارتقای بهره وری منابع انسانی موسسات علمی وپژوهشی اعم از استادان ودانشجویان تحصیلات تکمیلی و تقویت روحیه تلاش جهادی و گسترش تعاملات معلم و متعلم (44).

ü اقدام ملی:

Ÿ توسعهٔ مهارتهای تحقیقاتی استادان و محققان و پژوهشگران و دسترسی به منابع اطلاعاتی (44-45).

[جستجوی اطلاعات]

[دستیابی به اطلاعات]

- راهبرد کلان 9: تعامل فعال و اثرگذار در حوزهٔ علم و فناوری با کشورهای دیگر به ویژه کشورهای منطقه و جهان اسلام

- راهبرد ملی(2): توسعه وتقویت شبکه‌های مناسبات ملی و فراملی دانشمندان و پژوهشگران و همکاری بین‌المللی با الویت کشورهای اسلامی و کشورهای فارسی زبان (45ص).

[ارتباطات علمی]

ü اقدامات ملی:

Ÿ ایجاد شبکه‌های پژوهشی در داخل و خارج از کشور برای انتشار و تبادل دانش وفناوری متناسب با الویت‌های ملی و بهره‌گیری از فرصت‌های جهانی (ص46).

[ارتباطات علمی]

[اطلاع رسانی]

Ÿ تقویت جریان اطلاعات مفید در حوزهٔ علم وفناوری و توسعهٔ فعالیت‌های انجمن‌های علمی و نهادهای پژوهشی کشور در سطح بین المللی با الویت کشورهای جهان اسلام (46).

[ارتباطات علمی]

[اطلاع رسانی]

Ÿ ساماندهی تعامل و ارتباطات بین المللی در حوزهٔ علم وفناوری بین سازمان‌ها، مجامع، دانشمندان و متخصصان وافزایش برگزاری نشست‌های علمی مشترک (46-47).

[ارتباطات علمی]

- راهبرد کلان 10: متحول سازی و ارتقای کمی و کیفی در علوم انسانی و هنر مبتنی بر معارف اسلامی (48).
- راهبرد ملی(3): ترویج و تعمیق نقد و مناظره و گسترش کرسی‌های نظریه‌پردازی در حوزهٔ علوم انسانی و هنر و معارف اسلامی (48-49).

ü اقدامات ملی:

Ÿ تدوین قوانین ومقررا ت مورد نیاز وتقویت کرسی‌های نظریه‌پردازی و نقد و مناظره جهت تولید علوم انسانی و تحقق مرجعیت علمی (50).

[تولید علم]

Ÿ ایجاد سازوکارهای تشویق نظریه پردازان در حوزه‌های علوم انسانی و معارف اسلامی و انتشار دستاوردهای آنان (50).

[تولید علم]

[اطلاع رسانی]

- راهبرد ملی(4): گسترش گرایش‌های میان رشته‌ای در درون علوم انسانی و بین رشته‌های علوم انسانی با سایر علوم بر اساس نگرش اسلامی با رویکرد رفع نیازهای علمی واجتماعی (48-49).

[پژوهش‌های میان رشته ای]

ü **اقدامات ملی:**

Ÿ ایجاد گرایش های میان رشته ای بین شاخه های علوم اسلامی و علوم انسانی و سایر شاخه های علوم (50)

[پژوهش‌های میان رشته ای]

Ÿ حمایت از مطالعات و ایجاد فلسفه‌های رشته‌های مختلف علوم بر پایه فلسفه و حکمت اسلامی(50).

[فلسفه کتابداری و اطلاع رسانی]

- راهبرد ملی (6): توسعه و بومی سازی هنر و علوم انسانی کاربردی و متناسب سازی رشته‌های آنها با نیازهای واقعی کشور(49).

[نیازسنجی در توسعه کتابداری و اطلاع رسانی]

[بومی سازی در کتابداری و اطلاع رسانی]

ü **اقدامات ملی:**

Ÿ تقویت سازمان‌های مردم نهاد (سمن) و اجتماعات علمی- حرفه ای در حوزۀ پژوهش‌های علوم انسانی مبتنی بر مبانی اسلامی (51).

[ارتباطات علمی]

Ÿ بازنگری در توسعه کمی و کیفی رشته های علوم انسانی میزان پذیرش دانشجو بر اساس نیازهای جامعه و وجود فرصت‌های شغلی (51).

[نیازسنجی در توسعه کتابداری و اطلاع رسانی]

نقل مطالب با ذکر ماخذ مجاز است.